

elektronička djelovanja. Zanimljiva je i velika popularnost *chata*, koja navodi autore da taj oblik elektroničke komunikacije — takozvano čavrljanje — predstave izrazito prikladnim i karakterističnim za stanovnike Trinidada i njihove rođake u drugim dijelovima svijeta. Peto i šesto poglavlje bave se aspektima političke ekonomije vezane za Internet te takozvanim *e-commerceom*, tj. *on-line poslovanjem*: autore ovdje zanima i sofisticiranost izrade web stranica, rad reklamnih agencija i slično. Posljednje, sedmo poglavlje — nakon kojega je još objavljen i dodatak, zatim mali rječnik termina, bibliografija i indeks pojmova — bavi se internetskim praksama religijskih zajednica na Trinidadu: izradom web stranica, korištenjem e-maila i *chata* u vjerskoj komunikaciji.

Knjiga ima i elektronički "dodatak" na stranicama www.ethnonet.gold.ac.uk na kojima su objavljeni slikovni materijali i linkovi na stranice o kojima se u knjizi govori. Elektronička komunikacija, koju su među čitateljima knjige nastojali autori potaknuti, ne čini se, s obzirom na relativno mali broj pristiglih poruka, izrazito uspješnom, ali upućuje na već prilično raširenu praksu novog oblika interakcije autora i čitatelja. Ona istodobno upućuje na elektroničke mogućnosti etnografskog terenskog istraživanja i metodologije. Kao regionalna etnografska studija o Internetu, tj. o društvenim praksama njegova korištenja u "realnom" prostoru i njegove uklopljenosti u svakodnevne živote pojedinaca, knjiga *The Internet, An Ethnographic Approach* čini se mogućim prethodnikom jedne relativno nove antropološke / etnološke teme.

Iva PLEŠE

Alberto Capatti, Massimo Montanari, La cucina italiana, Storia di una cultura, Laterza, Roma - Bari 2000., 408 str.

Već imena dvojice talijanskih autora knjige *La cucina italiana*, prvi puta objavljene 1999. godine, upućuju na kulturološki aspekt teme određene naslovom. Massimo Montanari, sveučilišni profesor u Bologni i kulturni povjesničar, autor je i urednik poznatih naslova

iz područja kulture i povijesti prehrane (između ostaloga pisao je o prehranbenim navikama u Evropi, promjenama koje su se unutar tog aspekta čovjekova života događale kroz vrijeme i prostore, o seoskoj prehrani u srednjemu vijeku, a zajedno s francuskim povjesničarom Jeanom Luisom Flandrinom objavio je knjigu o kulinarskoj povijesti od antike do današnjice, te s Jacquesom Le Goffom knjigu o kulturi hrane), a Alberto Capatti se također u svojim radovima bavio i kulturološkim aspektima prehrane i prehranbenih navika. Knjiga o kojoj je ovdje riječ objavljena je u ediciji pod naslovom *Storia e Società* (Povijest i društvo), a nosi podnaslov koji čitatelja usmjerava prema posebnom načinu bavljenja jednom nacionalnom kuhinjom: *Storia di una cultura* (Povijest jedne kulture).

Nastojeći, između ostaloga, pokazati da ni veliko gastronomsko bogatstvo i raznolikost Italije, mnoštvo takozvanih regionalnih kuhinja, načina pripreme jela i odabir namirnica, kao ni povijesna teritorijalna i politička rascjepkanost zemlje, ne niječu postojanje *talijanske* kuhinje (istina ne jedinstvene već složene od raznolikih elemenata), autori ispisuju gotovo četiri stotine stranica posvećenih složenom *identitetu* kuhinje stanovnika Italije. Koristeći razne povijesne dokumente, putopise, izvještaje, književna i autobiografska djela, pa i djela iz područja likovnih umjetnosti, autori u devet opsežnih poglavlja predstavljaju čitatelju povijest prehranbenih navika, načine pripremanja jela, načine konzumiranja hrane, brojnost prehranbenih artikala koji se u Italiji koriste od davnina, promjene u prehranbenim običajima. Osim toga *priču o kuhinji* smještaju u širi društveni, zemljopisni, klimatski i kulturni kontekst baveći se i *fizičkim te duhovnim prostorom* Italije, klasnim i regionalnim razlikama kuhinja, oblikovanjem ukusa tijekom povijesti, receptima, tehnologijom pripreme i konzerviranja jela, usporedbama s kuhinjama drugih zemalja i naroda određenoga povijesnoga razdoblja.

Upućivanje na brojne veze između hrane i identiteta temelje se na povijesnim podacima začinjenim anegdotama koje knjizi priskrbljuju šarm ne-znanstvenih djela, zanimljivih i čitateljima koji nisu usmjereni na strogo znanstveni diskurs već ih zanima ponajprije *priča* iz prošlosti. Temeljna vrijednost knjige je, čini se, ona koja je potvrđena i u drugim Montanarijevim djelima — i djelima povjesničara koji se okreću svakodnevici izbjegavajući povijest tumačiti kao riznicu herojskih podviga — a to je kontekstualizacija *priče o hrani* te usredotočenost na ljude, a ne na datume, na običaje ili na detaljne opise zemljopisnih putanja pojedinih prehrambenih artikala ili pak na minuciozne opise jela bez imalo osjećaja za one koji ta jela pripremaju i blaguju. Knjiga *La cucina italiana, Storia di una cultura* je, osim toga, opremljena znanstvenim aparatom, brojnim citatima talijanskih, ali i drugih autora, bogatom bibliografijom tekstova koji se bave poviješću i svakodnevicom kulinarstva, kazalom imena, te ilustracijama, od srednjovjekovnih crteža do suvremenih fotografija.

Iva PLEŠE

Četvrto izdanje reprezentativnog zbornika crkvenih popijevki i koralnih napjeva s latinskim i kajkavskim tekstovima — *Citharae octochordae* — koja je svjedočanstvo bogate tradicije i različitih slojeva utjecaja na liturgijsko muziciranje Zagrebačke biskupije u 18. stoljeću, posvećeno je faksimilnom pre-tisku i komparativnim studijama o trećem izdanju ove zbirke objavljene u Zagrebu 1757. godine. Treće izdanje *Citharae octochordae* donosi napjeve pisane u koralnoj notaciji romboidnog tipa, formalno je većeg opsega od drugoga izdanja, a tiskano je u tiskari Antuna Reinera u Zagrebu na narudžbu Zagrebačke stolne crkve.

Izdanje koje je pred nama finalizacija je projekta koji je skupina liturgičara, filologa, muzikologa, književnika, skladatelja, etnomuzikologa i crkvenih glazbenika započela daleke 1975. s ciljem priređivanja suvremenog izdanja *Citharae*. Prvi je dio ove dvosveščane edicije, 364 stranice, faksimil. Drugi dio s ukupno 355 stranica donosi komentare i studije, te sav potreban krtitički aparat koji mahom uspješno riješava brojne nedorečenosti i nejasnoće vezane uz treće izdanje. Nakon proslova priređivača, Lovre Županovića i Izaka Špralje, slijede hrvatski prijevod latinskoga predgovora trećem izdanju, te hrvatski prijevod prvom izdanju (Beč, 1701.), koji potpisuje Predrag Belić (str. VII-XI).

Slijedeći unificirano načelo komentara napjeva, svih je osam dijelova knjige raspoređeno prema redosljedu liturgijskog kalendara — od napjeva Adventa, Božića, Korizme, Uskrsa, Nedjelja kroz godinu, napjeva blagdana Djevice Marije, blagdana svetaca i napjeva za pokojne, autori komentara pojedinog dijela *Citharae octochordae* (Izak Špralja, komentar napjeva za Došašće, str. 5-33 i komentar napjeva za Nedjelje kroz godinu, str. 125-163; Anđelko Milanović, napjevi Božića, str. 33-83; Vladimir Fajdetić, napjevi za Korizmu, str. 83-101; Anđelko Klobučar, napjevi Uskrsa, str. 101-125; Mato Leščan, napjevi Djevice Marije, str. 163-183; Đuro Tomašić, napjevi za blagdane svetaca, str. 183-191; Lovro Županović, napjevi za pokojne, str. 191-203) budućim su korisnicima ovog izdanja ponudili sljedeće informacije: inventar svih notiranih napjeva svakog od osam poglavlja zbirke, orisni opis melodijskih karakteristika u odnosu na prva dva bečka izdanja *Citharae*, minucioznu formalnu i melodijsku analizu napjeva, prijedloge za

Cithara octochorda, ur. Milan Moguš, Lovro Županović, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti - Institut za crkvenu glazbu "Albe Vidaković" KBF - Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika, Zagreb 1998., Sv. 1: Faksimilni pretisak izdanja iz 1757., 358 str.; Sv. 2: Komentari i studije, 355 str. (Djela Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, knj. 75)